

Feitelijke omstandigheden waaronder sprake is van een 'gezamenlijke huishouding of een 'kostgangersrelatie'.

CRvB 17-03-1998, 23 954/79, m.nt. mr. W.P.M. Thijssen

Instantie	Centrale Raad van Beroep
Datum	17 maart 1998
Zaaknummer	23 954/79
Noot	mr. W.P.M. Thijssen
Vakgebied(en)	Verzekeringsrecht / Pensioenrecht

Essentie

Feitelijke omstandigheden waaronder sprake is van een 'gezamenlijke huishouding of een 'kostgangersrelatie'.

Samenvatting

Feitelijke omstandigheden waaronder sprake is van een 'gezamenlijke huishouding1 of een 'kostgangersrelatie'

Uitspraak

UITSPRAAK

in de gedingen tussen:

A.C. Smit-van Beek en J. Rovers, (hierna ook: Smit en Rovers), wonende te Mijdrecht, appellanten,
en
de Sociale Verzekeringsbank, gedaagde.

I. Ontstaan en loop van de gedingen

Namens appellanten is mr. M.P. de Boer, advocaat te Mijdrecht, op bij aanvullend beroepschrift aangegeven gronden in hoger beroep gekomen van een door de Arrondissementsrechtbank te Utrecht onder dagtekening 10 juli 1996 tussen partijen gewezen uitspraak, waarnaar hierbij wordt verwezen.

Namens gedaagde is bij wijze van verweer bij brief van 24 december 1996 voor verweer verwezen naar de behandeling van het beroepschrift en naar hetgeen de rechtbank in haar uitspraak heeft overwogen. De gedingen zijn gevoegd behandeld ter zitting van de Raad op 3 februari 1998, waar Rovers in persoon is verschenen, bijgestaan door mr. J.A.M. Dingemans, advocaat te Mijdrecht. Smit is — zoals aangekondigd — niet verschenen en heeft zich doen vertegenwoordigen door mr. Dingemans, voornoemd. Voor gedaagde is verschenen J.A. Schimmel, werkzaam bij gedaagde.

II. Motivering

Aan de gedingstukken en het verhandelde ter zitting ontleent de Raad de volgende, voor de beoordeling van de hoger beroepen van belang zijnde feiten en omstandigheden. Sedert 1970 is Rovers — die een aantal malen met Smit is meeverhuisd — inwonend op het adres van Smit, laatstelijk in de gemeente Mijdrecht. In deze gemeente zijn Smit en Rovers nog gezamenlijk verhuisd van het adres Pr. Wilhelminalaan 44 naar Grondzeiler 34 te Mijdrecht. Smit is huurder van die woning. Ter zitting werd medegedeeld dat de huur van deze woning thans — f 800 per maand bedraagt.

Smit en Rovers beschikken ieder over een eigen slaapkamer. De overige woonruimte, waaronder de woonkamer, de keuken, de douche en toilet, worden gezamenlijk gebruikt. Volgens Smit is Rovers haar kostganger.

Smit bereidt de maaltijden, doet de bewassing en houdt het huis schoon. De boodschappen worden gezamenlijk gedaan en de maaltijden worden gezamenlijk gebruikt. Appellanten stellen dat uit overgelegde dagafschriften van de bankrekening van Rovers blijkt dat hij sedert 1986 een kostgeld van f500 per maand betaalt, welk bedrag per 1 januari 1995 werd verhoogd tot f 600 per maand. De huur van de woning, nota's van het energiebedrijf, telefoonnota's en de gemeentelijke belastingen worden door Smit voldaan. Smit ontving sedert 1 april 1993 ouderdomspensioen ingevolge de Algemene Ouderdomswet (AOW) voor een gehuwde of een ongehuwde die duurzaam een gezamenlijke huishouding voert met een partner van 65 jaar of jonger. In verband met het inkomen van de partner bestond geen recht op een toeslag als bedoeld in artikel 8 van de AOW. Tegen het besluit van 24 februari 1993 tot toekenning van het ouderdomspensioen aan Smit is geen rechtsmiddel aangewend. Bij besluit van 11 mei 1994 heeft gedaagde, in verband met het bereiken van de 65-jarige leeftijd van Rovers, het ouderdomspensioen van Smit vastgesteld met ingang van 1 juli 1994 op basis van het pensioenbedrag voor de ongehuwde die duurzaam een gezamenlijke huishouding voert met een partner van 65 jaar of ouder. Bij besluit van 19 juli 1994 werd aan Rovers ouderdomspensioen toegekend, eveneens vastgesteld naar evenvermeld pensioenbedrag.

De rechtbank heeft — kort samengevat — in de aangevallen uitspraak geoordeeld dat onvoldoende aannemelijk is geworden dat er geen sprake is van een gezamenlijke huishouding. De rechtbank heeft daarbij onder meer het volgende overwogen:

'Eiseres heeft op haar aanvraagformulier van 8 december 1992 eiser als haar (huwelijks) partner aangemerkt.

In dit verband is namens eiseres aangevoerd dat zij niet heeft begrepen wat er met het begrip partner werd bedoeld, dat het formulier bovendien door haar schoonzoon is ingevuld en dat zij destijds in verband met ziekte zich e.e.a. onvoldoende gerealiseerd heeft. Allereerst merkt de rechtbank op dat het feit dat eiseres het aanvraagformulier door een derde heeft laten invullen eiseres niet ontslaat van de verantwoordelijkheid voor de juistheid van de inhoud van het formulier.

Eiseres heeft onvoldoende onderbouwd dat zij ten tijde van de aanvraag buiten staat zou zijn geweest de consequenties te overzien. Voorts komt het de rechtbank niet aannemelijk voor dat eiseres zich niet gerealiseerd heeft wat met de termen 'partner' c.q. 'samenwonen', welke in het algemeen spraakgebruik

zeer gebruikelijke termen zijn om een met een huwelijk vergelijkbare situatie te schetsen, werd bedoeld. Dit geldt temeer nu eisers ten tijde van het buiten-dienstonderzoek op 16 februari 1993 nog in de gelegenheid zijn geweest om mogelijke misverstanden recht te zetten en eiser zich blijkens hetgeen ter zitting is verklaard, en de wijze waarop hij zelf het aanvraagformulier van 1 maart 1994 heeft ingevuld, zich wel het onderscheid heeft gerealiseerd tussen de begrippen partner en kostganger. Tijdens het buiten-dienstbezoek op 16 februari 1993 hebben eisers evenwel te kennen gegeven dat zij een gezamenlijke huishouding voeren, gezamenlijk de maaltijden gebruiken, duurzame gebruiksgoederen gezamenlijk aanschaffen en dat zij naar buiten toe als partners optreden. Tevens is aangegeven dat eiseres alle lasten betaalt maar dat eiser iedere maand een vast bedrag in de kosten bijdraagt. Eisers hebben voorts onvoldoende onderbouwd dat het verslag van dat buiten-dienstonderzoek onjuist zou zijn. Op basis van deze — door eisers verschaft — informatie heeft verweerder eiseres bij het besluit van 24 februari 1993 in aanmerking gebracht voor — kort samengevat — een gehuwdenpensioen ad f 1428,40 (destijds 70% van het minimumloon). Eiseres heeft geen rechtsmiddelen aangewend tegen deze toekenning zodat dit besluit in rechte is komen vast te staan. De beslissing van dezelfde datum omtrent de toeslag welke was gebaseerd op de hoogte van het inkomen van eiser had voor eiseres bovendien een signaal moeten vormen om, al dan niet binnen de beroepstermijn, uit eigen beweging bij verweerder te melden dat er sprake was van een misverstand. Ook tegen dit besluit heeft eiseres evenwel niets ondernomen.

Gelet op de bovengenoemde omstandigheden in hun onderlinge samenhang bezien ligt het in eerste instantie op de weg van eisers — als zijnde ook overigens de meest gereede partij — om met concrete gegevens aan te tonen dat in afwijking van de voorheen verstrekte informatie met ingang van 1 juli 1994 geen sprake is van een gezamenlijke huishouding maar van een kostgangersrelatie.

Hierbij heeft de rechtbank in aanmerking genomen dat een kostgangersrelatie een relatie is welke is gebaseerd op een zakelijke afspraak. Tussen eisers is echter geen schriftelijke overeenkomst opgemaakt, noch zijn van de zijde van eiser concrete betalingsbewijzen van het kostgeld ten tijde in dit geding van belang, overgelegd. De rechtbank merkt hierbij op dat uit de door eiser overgelegde bankafschriften slechts blijkt dat eiser op bepaalde data bedragen van de rekening heeft opgenomen maar niet dat deze bedragen als kostgeld aan eiseres zijn overgemaakt. Mede gelet op de overige omstandigheden waaronder het gebruik dat eiser van (bepaalde voorzieningen in) de woning maakt, de duur van de gezamenlijke huisvesting en het feit dat men gezamenlijk de maaltijden gebruikt, is de rechtbank van oordeel dat onvoldoende aannemelijk is geworden dat geen sprake is van een gezamenlijke huishouding. Hieraan doet naar het oordeel van de rechtbank niet af dat bepaalde kosten door ieder afzonderlijk gedragen worden.

Gezien het bovenstaande heeft verweerder bij de bestreden besluiten terecht het aan eisers toekomende ouderdomspensioen vastgesteld op basis van het pensioen voor gehuwden c.q. ongehuwd samenwonenden. De door eisers aangevoerde bezwaren kunnen derhalve niet leiden tot vernietiging van de bestreden besluiten.'

Appellanten hebben in hoger beroep het oordeel van de rechtbank uitvoerig bestreden. Daarbij is onder meer gesteld dat het destijds niet gebruikelijk was om een kostgangersovereenkomst schriftelijk aan te gaan. Voorts is gesteld dat Rovers maandelijks kostgeld van zijn bankrekening opneemt en vervolgens contant aan Smit betaalt. Smit betaalt de energie- en telefoonnota's, de gemeentelijke belastingen en de eigen verzekeringen. Van gemeenschappelijke abonnementen of verzekeringen is geen sprake.

De Raad overweegt het volgende.

Ingevolge artikel 1, derde lid, van de AOW, zoals die bepaling tot 1 januari 1996 luidde, worden mede

als gehuwd of als echtgenoot aangemerkt, niet gehuwde personen van verschillend of gelijk geslacht, die duurzaam een gezamenlijke huishouding voeren, tenzij het betreft personen tussen wie bloedverwantschap in de eerste of tweede graad bestaat. Volgens het vierde lid van dat artikel kan van een gezamenlijke huishouding slechts sprake zijn indien twee ongehuwde personen gezamenlijk voorzien in huisvesting en bovendien beiden een bijdrage leveren in de kosten van de huishouding dan wel op andere wijze in elkaars verzorging voorzien.

De vraag of van een gezamenlijke huishouding sprake is, wordt beantwoord aan de hand van objectieve criteria. De aard van de tussen de betrokken personen bestaande relatie en hun subjectieve gevoelens over die relatie dienen bij die beoordeling buiten beschouwing te blijven. Ook het motief voor het duurzaam voeren van een gezamenlijke huishouding is niet van belang.

Het eerste criterium waaraan moet zijn voldaan is dat van het gezamenlijk voorzien in huisvesting. De feitelijke vaststelling dat de betrokken personen hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning is volgens vaste rechtspraak van de Raad al voldoende om aan te nemen dat gezamenlijk wordt voorzien in huisvesting. Dat laatste blijkt ook uit jurisprudentie van de Hoge Raad (zie bijvoorbeeld het arrest van 22 december 1995, gepubliceerd in NJ 1996, nr. 331). De vraag of aan het medegebruik van (een gedeelte van) de woning een als zakelijk of commercieel te bestempelen overeenkomst ten grondslag ligt, is dus niet van belang bij de beoordeling van de vraag of aan het huisvestingscriterium is voldaan.

In het geval van Smit en Rovers is buiten kijf dat zij aan dat criterium voldoen, nu zij — behoudens een onderbreking omstreeks 1977/78 — sedert 1970 hun hoofdverblijf hebben in dezelfde woning.

Het tweede criterium waaraan moet zijn voldaan is dat van de wederzijdse verzorging. Die kan blijken uit een bepaalde mate van financiële verstrengeling tussen de betrokkenen die verder gaat dan het uitsluitend delen van woonlasten en hiermee samenhangende vaste lasten. Indien van een zodanige financiële verstrengeling niet of slechts in geringe mate sprake is, kunnen ook andere feiten en omstandigheden voldoende zijn om aan te nemen dat de betrokkenen in elkaars verzorging voorzien. Een afweging van alle ten aanzien van betrokkenen gebleken feiten en omstandigheden, die niet van subjectieve aard zijn, zal dan ook bepalend zijn voor het antwoord op de vraag of aan het verzorgingscriterium in een concreet geval is voldaan. Als vaststaand moet worden aangenomen dat Smit en Rovers ook aan het criterium van wederzijdse verzorging voldeden toen aan Smit ouderdomspensioen werd toegekend. Dit ligt besloten in het daarop betrekking hebbende besluit van 24 februari 1993 en blijkt ook uit de informatie die bij de aanvraag van Smit van 8 december 1992 en tijdens het daarop gevolgde buitendienstonderzoek van 16 februari 1993 is verstrekt.

Evenmin als de rechtbank acht de Raad het aannemelijk dat daarin wijziging is gekomen toen ook Rovers de leeftijd van 65 jaar bereikte. Vast staat immers dat Smit kookt, de bewassing doet, de woning verzorgt en dat Rovers gezamenlijk met Smit de maaltijden gebruikt, boodschappen doet en haar per auto vervoert. Van belang is verder de wijze waarop de woning door hen wordt gebruikt.

Wat betreft het verweer dat Rovers kostganger zou zijn van Smit overweegt de Raad het volgende.

In onder meer zijn uitspraak van 7 oktober 1997, gepubliceerd in RSV Actueel 1997/23, heeft de Raad als uitgangspunt geformuleerd dat een ongehuwde, bij wie iemand inwoont en die andere persoon verzorgt, en die desondanks stelt aanspraak te hebben op een AOW-uitkering naar het wettelijk pensioenbedrag voor een ongehuwde, zulks op de grond dat een en ander gebaseerd is op een zakelijke overeenkomst, desgevraagd op voor de Sociale Verzekeringsbank te controleren wijze, bijvoorbeeld door middel van bank- of giroafschriften, aannemelijk dient te maken dat regelmatig kostgeld ontvangen wordt of ontvangen is. Voor degene die stelt kostganger te zijn en aanspraak maakt op een ongehuwdenpensioen, geldt het uitgangspunt dat ook hij aan de hand van controleerbare gegevens aannemelijk moet maken dat hij regelmatig kostgeld betaalt. Verder is in evengenoemde

uitspraak overwogen dat het uit een oogpunt van goede uitvoering van de AOW niet onredelijk is dat een schriftelijk contract ter staving van de commerciële relatie wordt verlangd.

Bij gebreke van een dergelijk contract en van controleerbare betaalgegevens kan in beginsel niet als vaststaand worden aangenomen dat de ene pensioengerechtigde de andere pensioengerechtigde ter uitvoering van een zakelijke overeenkomst onderdak en verzorging verschaft. Daarmee is niet gezegd dat het enkele ontbreken van een schriftelijke overeenkomst in deze zonder meer beslissend is. Het ontbreken van op schrift vastgelegde afspraken met betrekking tot aan de kostganger te bieden onderdak, het gebruik van voorzieningen in de woning, de verzorging en de daarvoor te betalen prijs brengt de betrokkenen dan wel in een moeilijke bewijspositie. Het is in elk geval aan hen om aan de hand van verifieerbare gegevens voldoende aannemelijk te maken dat op zakelijke basis tegen een als reëel aan te merken prijs onderdak en verzorging wordt verschaft. En dat geldt ook in situaties waarin al geruime tijd van inwoning sprake is.

Tussen Smit en Rovers is geen schriftelijk contract terzake van kost en inwoning gesloten. Evenmin zijn er genoegzame bewijzen van betaling van Rovers die daarop betrekking hebben. Het valt op dat ondanks de gebruikelijke periodieke verhogingen van de huur van de woning en van de stijging van de kosten van levensonderhoud, de gestelde vaste maandelijkse bijdrage van Rovers ongewijzigd is gebleven.

Gelet op al het vorenstaande kan de Raad tot geen andere conclusie komen dan dat in het geval van Smit en Rovers door gedaagde terecht de conclusie is getrokken dat er sprake was van een gezamenlijke huishouding als bedoeld in artikel 1, vierde lid, van de AOW. Hetgeen appellanten naar voren hebben gebracht heeft de Raad, gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, niet tot een ander oordeel kunnen leiden.

De Raad acht tenslotte geen termen aanwezig om toepassing te geven aan het bepaalde in artikel 8:75 van de Algemene wet bestuursrecht.

III. Beslissing

De Centrale Raad van Beroep,
Recht doende:
Bevestigt de aangevallen uitspraak.

Noot

Auteur: mr. W.P.M. Thijssen

1. Aan Smit werd met ingang van 1 april 1993 een AOW-uitkering voor 'gehuwden' (art. 1, tweede lid, aanhef en onder a, AOW) toegekend. Smit had géén recht op een toeslag (art. 8, 10 en 11 AOW) omdat het niet-vrijgestelde inkomen van de 'huisgenoot' van Smit (art. 11 AOW) de te ontvangen toeslag overtrof (art. 10, tweede lid, AOW). Smit's huisgenoot (Rovers) ontving vanaf 1 juli 1994 een AOW-uitkering voor gehuwden (art. 9, eerste lid, aanhef en onder b, AOW). Ook Smit's uitkering werd met ingang van die datum opnieuw vastgesteld (op een gelijk bedrag) in verband met het bereiken van de 65-jarige leeftijd door Rovers. De uitkeringsrechten van Smit werden vastgesteld bij Besluit van 24 februari 1993 (toekenning AOW-uitkering voor gehuwden zonder toeslag) en Besluit van 11 mei 1994 (toekenning AOW-uitkering voor gehuwden). Het uitkeringsrecht van Rovers werd vastgesteld bij Besluit van 19 juli 1994. Smit en Rovers procedeerden tegen de besluiten van 11 mei 1994 en 19 juli 1994. Zij

stelden beiden recht te hebben op de (hogere) AOW-uitkering voor on-gehuwden (art. 9, eerste lid, aanhef en onder a, AOW) omdat zij niet met gehuwden zouden mogen worden gelijkgesteld. Rovers zou niet de 'partner' van Smit zijn, maar een 'kostganger' (de actualiteit van de 'kostgangersproblematiek' blijkt voor de toepassing van de Algemene bijstandswet uit het artikel *Andrea raakt uitkering kwijt door kostganger* in de rubriek 'Uw goed recht' van het Algemeen Dagblad van 14 mei 1998, blz. 41).

2. Uit de namens Smit gestelde feiten blijkt niet dat Smit van mening was dat Rovers over de periode van 1 april 1993 tot 1 juli 1994 niet als 'kostganger', maar als 'partner' zou moeten worden aangemerkt. Omdat niet tijdig bezwaar was ingesteld tegen het Besluit van 24 februari 1993 (zoals blijkt uit de hier geannoteerde uitspraak onder II, vijfde alinea), zou zij daar niet meer tegen hebben kunnen ageren.

3. De kwestie of een huisgenoot als 'partner' of als 'kostganger' moet worden aangemerkt, is voor de rechtsontwikkeling minder van belang. Het betreft immers een feitelijke kwestie (vgl. HR 10 februari 1960, BNB 1960/77, RSV 1960/67). De kwestie is in de praktijk vaak wel van belang. Dit blijkt mede uit het feit dat nogal wat jurisprudentie beschikbaar is. Ik wijs op HR 22 februari 1985, NJ 1986, 82 (géén gezamenlijke huishouding indien een morele plicht tot het bijdragen in de kosten van een gezamenlijke huishouding bestaat, maar dergelijke bijdragen feitelijk niet worden betaald), CRvB 6 maart 1992, AOW 1990/116 (in geval van een zusterrelatie is sprake van een gezamenlijke huishouding wanneer de gezamenlijke woning gezamenlijk is gekocht, op naam van beide zusters staat, er een gezamenlijke huishoudpot is en de huishouding gezamenlijk wordt gedaan ondanks het feit dat de AOW-uitkeringsgerechtigde en haar huisgenote over een afzonderlijke bank- en girorekening en over een afzonderlijke ziektekostenverzekering beschikken), CRvB 8 oktober 1992, AOW 1991/64, RSV 1993/114 (géén gezamenlijke huishouding in geval van kennelijk definitieve opname van de partner van de AOW-uitkeringsgerechtigde in een verzorgingstehuis), CRvB 26 augustus 1993, AOW 1993/3, RSV 1994/91 (géén gezamenlijke huishouding in geval van samenwonen op commerciële basis waarvan sprake is indien een AOW-uitkeringsgerechtigde een huisgenoot heeft die de AOW-uitkeringsgerechtigde tegen betaling van een (nagenoeg) vast bedrag per week van 'kost, woonruimte en bewassing' voorziet), CRvB 15 juli 1993, AOW 1991/42 en 43, PS 1994/437 (voor de toepassing van de AOW is sprake van een gezamenlijke huishouding wanneer twee personen samenwonen ondanks het feit dat de kosten van de huishouding door ieder afzonderlijk worden gedragen) en Rb. Den Haag 24 juli 1996, PS Katern 1996/113 (de bewijslast dat sprake is van een gezamenlijke huishouding rust op de SVB; in de situatie waarin de AOW-uitkeringsgerechtigde op de bank in de woonkamer slaapt en zijn huisgenoot een aparte zithoek in de keuken heeft, voorzien de huisgenoten niet in elkaars verzorging, zodat géén sprake is van een gezamenlijke huishouding). Vermeldenswaard is nog CRvB 7 oktober 1997, RSV Actueel 1997/23. De CRvB overwoog in deze uitspraak dat de vraag of sprake is van een 'gezamenlijke huishouding' dient te worden beantwoord aan de hand van objectieve criteria. Subjectieve criteria als de aard van de tussen personen bestaande relatie, hun subjectieve gevoelens over die relatie en het motief voor het samenwonen zijn niet van belang. In het berechte geval werd gesteld dat sprake was van een kostgangersrelatie. De CRvB overwoog dat samenwonen voor de toepassing van de AOW slechts op een kostgangersrelatie rust wanneer een schriftelijke overeenkomst kan worden overgelegd waaruit blijkt dat de gezamenlijke huishouding op een commerciële relatie rust.

4. Uit de hier geannoteerde uitspraak blijkt dat Smit de huur van de woning betaalde, Smit en Rovers over een eigen slaapkamer beschikten maar de woonkamer, de keuken, de douche en het toilet gezamenlijk gebruikten, dat Smit de maaltijden verzorgde, de was deed en het huis schoonmaakte, dat boodschappen gezamenlijk werden gedaan en maaltijden gezamenlijk werden genoten, dat Rovers van 1986 tot 1995 een maandelijks vergoeding aan Smit betaalde van f500 die met ingang van 1995 werd

verhoogd tot f600 en dat Smit energienota's, telefoonnota's en gemeentelijke belastingen betaalde. Onder deze feitelijke omstandigheden werd door de CRvB aangenomen dat géén sprake was van een 'kostgangersrelatie', maar van het voeren van een gezamenlijke huishouding. Het feit dat de CRvB niet wilde aannemen dat sprake was van samenwoning op commerciële basis sluit niet goed aan bij CRvB 26 augustus 1993, RSV 1994, 91 waarin immers werd beslist dat géén sprake is van een gezamenlijke huishouding wanneer de ene huisgenoot een '(nagenoeg) vast, tevoren overeengekomen bedrag' voldoet aan de andere huisgenoot. De uitspraak past wèl in de lijn die meer recent werd uitgezet in CRvB 7 oktober 1997, RSV Actueel 1997/23, omdat in die uitspraak werd beslist dat slechts van een 'kostgangersrelatie' sprake kan zijn wanneer de beoogde commerciële relatie schriftelijk is vastgelegd in de vorm van een overeenkomst.

5. Het bestuur van de Sociale Verzekeringsbank heeft bij Besluit van 25 oktober 1996 de zogenaamde 'Beleidsregels SVB 1997' vastgesteld. Deze beleidsregels zijn bij Besluit van 6 februari 1997, Stcrt. 1997, 38, goedgekeurd door het College van Toezicht Sociale Verzekeringen. Onderdeel van deze beleidsregels zijn regels met betrekking tot het begrip 'duurzaam een gezamenlijke huishouding voeren'. In de beleidsregels wordt geconstateerd dat volgens wettelijke criteria sprake is van een gezamenlijke huishouding indien:

- de AOW-uitkeringsgerechtigde in gezamenlijke huisvesting voorziet met één andere persoon (woongroepen en kloosterlingen voeren voor de toepassing van de AOW geen gezamenlijke huishouding);
- beide personen in de kosten van de huishouding bijdragen of op andere wijze in elkaar's verzorging voorzien;
- de gezamenlijke huishouding een duurzaam karakter heeft.

Het beleid ten aanzien van 'kostgangersrelaties' houdt in dat voor de toepassing van de AOW slechts van een commerciële relatie sprake kan zijn wanneer een overeenkomst en betalingsbewijzen kunnen worden overgelegd. Daarnaast dient een commerciële prijs te worden betaald door de kostganger, dient de gezamenlijk bewoonde woning zich te lenen voor kostgangerschap of onderhuur en dient de economische verhouding te worden beheerst door zakelijke elementen.

6. Tot slot wijs ik nog op de volgende jurisprudentie ten aanzien van het begrip 'gezamenlijke huishouding': HR 22 februari 1985, NJ 1986, 82; CRvB 28 september 1989, RN 1990, 75; CRvB 10 juli 1991, RSV 1992/76; CRvB 26 november 1991, RSV 1992/144; HR 27 september 1991, JABW 1991/265; CRvB 26 november 1991, RSV 1992/144; HR 20 maart 1992, JABW 1992/114; CRvB 8 oktober 1992, RSV 1993/114; HR 27 november 1992, JABW 1993/114; CRvB 31 maart 1993, RSV 1993, 267; CRvB 15 juli 1993, PS 1994/437; CRvB 26 augustus 1993, RSV 1994/91; CRvB 28 november 1994, PS 1995/67. Vgl. verder W.A. Sinnighe Damsté, *De AOW, veertig jaar en verder*, Pensioenwijzer nr. 13, Kluwer, 1998, blz. 40-49.

W.P.M. Thijssen